ומפרו לו פתחים קטנים. הפתוחים מלרכבה כשאר מחיים שלמים שהגדולים מלילין על הקטנים דקי"ל מת פתחו בתרכבה אם הוא בביח כל הפתחים טמאים ואם פתח פתוח מלרכבה טהור והני מילי להליל לח שאר פתחים אבל להוליח הא אמרי' פותח מפח מליח הטומאה לגד שני והכי אמרי' במס' תורה אור אהלות (פ"ג מ"ו) המת פתחו בתרכבה בד"א להליל לח הפתחים אבל להוליח לח הטומאה בפותח מפח: ר' יוחנן. דפליג עליה דריש לקיש דבעי למימר דמת שנתבלבלה טרפו ממת דאמר כמאן כי' אליעזר: ברובע. רובע הקב: קטבלא. טור שלוק וקשה ואינה נשרפת עם המת: אפודרא. אבן שיש ומרוייחו שלון שנשמרים בים קיבול ומחיצות שלון הטפר יסל להמפר: דאיתרך איתרוכי. המת ולא נעשה אפר; מין נוטפנין לה ימי מוסר. דאמ"ג דפשיטא לן דולד הוא: איתר סרטיקה לידתה. הרי כמה ימים שילא רוב הולד לאחריס ולכר עברו ימי מוסר שלה ולא ידעינן מאימת נמי: ניפני ולגדה. שכל דמיס שסרלה יהו ממאים שלא יהו לה ימי מוסר והכי איכבעי ליה למיתני אבל לוכר ולנקבה ולגדה כלומר שטופיים דנקבה מממאה בלא שום ראיה דדלמא נקבה הולי וימי מוסר לא יהיה לה שהרי כמה ימים שהמילה לילד ולא הרוב והייס "לגדה" ולקמן בהאי פירקא (דף ג.) מפרש למה הוסכר זכר שאם הרלה לסוף ל"ד ותחזור והרלה ליום מ"ה הסא מקולקלת מד יום מ"ח: סוס אמינא מביאה קרבן ומינו נאכל. דכיון דתני לגדה משמע דמספקא ליה לו ולד הוא לו לא קמ"ל מדלא תני לגדה אלא לוכר ולנקבה דחלי פשיטא לן דולד הוא ומביאה קרבן ונאכל ומיהו ימי מוסר ליתיה לה אמר הרמיקה לידתה: ויפן יד. אלמא לידת יד קרוב לידה: וסא קרא קאמר. רב הונא אלמא לידה דאוריתא קרי ליה: מתני' לוכר ולנקבה. ימי מוסר לוכר וימי טומאה דנקבה: משב לנקבה בלבד. אפי' הי טומטום זכר, בתר נקבות אזלינן, דכל ימי זכר בין לטומאה בין לטהרה מוכלעים תוך של נקבה: פטורים. דרך מרגלותיו ולשון הפקר הוא כמו "פרים המקרא ודרשו": נמי מינעריך. אע"ג דטומטום לחדיה מספקינן בזכר ובנקבה היכא דאיתליד זכר בהדיה ניחא זכר הוא דאוכחא מילתא דהא הוא ואין אדם מטמא בתרומה בנטבן: ואין עורפין עליהם פרומה. אלא אזלין כי חזאי אודם ליכא למימר זכר הוא ואין אדם מטמא בו ואי חזאי לובן ליכא למימר נקבה היא ואין לובן מטמא בה הילכך אזלין: ראו אודם ולובן כאחד: דממ"ל ממא אפ"ה לגנין טומאתה ביאתה מקדש פטירי מקרבן כדמפרש טעמא: תשלומו

ומטרו לו פתחים קטנים וקא דייקת מינה מעמא דשלהו קיימת הא לאו הכי טרוד אדרבה דוק מינה להאי גיסא שלהו קיימת הוא דטרדו לו פתחים קטנים הא לאו הכי פתחים קטנים נמי טמאין דכל חד וחד חזי לאפוקי חד חד אבר. א"ל רבינא לרב אשי: יהודן דאמר כמאן: כי' אליעזר דתנן אפר שרופין. ר"א אומר שיעור ברובע: דהיכי דמי מת שנשרף ושלהו קיימת. אמר אביי כגון ששרפו על גבי קטבלא. רבא אמר כגון ששרפו על גבי אפודרים. רבינא אמר כגון דאיתרכי אדרוכי. תיר: המפלת ידיד חתוכה ורגל חתוכה אמר טמאה לידה ואין חוששין שמא מגוף אטום באו. רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו אין נותנין לה ימי טוהר, מ"ט: אימא הרחיקה לידתה, מתיב רב יוסף: המפלת ואין ידוע מה הפילה תשב לזכר ולנקבה. ואי ס"ד כלכהאי גוונא אימא הרחיקה לידתה לתני ולגדה. אמר אביי אי תנא "לגדה" הוה אמינא מביאה קרבן ואינו נאכל קמ"ל דנאכל. אמר רב הונא: הוציא עובר את ידו והרחיקה - אמר טמאה לידה שנאמר: יהיה בלבנה ויתן יד. מתיב רב יהודה: הוציא עובר את ידו אין אמו חוששת לכל דבר. אמר רב נחמן: לדידי מיפרשא לי מיניה דרב הונא לחוש חוששת, ימי טוהר לא יהבינן לה עד דנפיק רוביה והא "אין אמו חוששת לכל דבר" קאמר? אמר אביי: אינה חוששת לכל דבר מדאודייתא אבל מדרבנן חוששת, והא קא קאמר? מדרבנן, וקא אסמכתא בעלמא: מתני' המפלת טומטום ואנדרוגינוס חושש לזכר ולנקבה. טומטום זכר, אנדרוגינוס זכר חושש לזכר ולנקבה. טומטום ונקבה, אנדרוגינוס ונקבה חושש לנקבה בלבד. יצא מחותך או סתום, משיצא רובו הרי הוא כילוד יצא כדרכו עד שיצא רוב ראשו, ואיזהו רוב ראשו משיצא פדחתו: נמי השתא טומטום לחודיה ואנדרוגינוס לחודיה אמר חשב לזכר ולנקבה, טומטום וזכר, אנדרוגינוס וזכר מיבעיא ליצטריך מהדרתים: האיל ואדיצחק "אשה מזרעת תחל" יולדת זכר, איש מזריע תחלה יולדת נקבה אימא מדהאי זכר הא נמי "זכר" קמ"ל אימא שניהם הזריעו בבת אחת זו זכר וזה נקבה, אמר ר"נ אמר רב: טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן אדום אין חייבין על ביאת מקדש ואין שורפין עליהם את התרומה, ראו לובן ואדום באחד אין חייבין על ביאת מקדש אבל שורפין עליהם את התרומה שנאמר "מזכר ועד נקבה

שנשרף על גבי קטבלא. פי' שור שלוק היה בשור דשם של אדם ולוקחו דכי נמי נשרף עליו, לוקחו וחתוך לכריס ניכריס: אמר רב נחמן אמר רב טומטום ואנדרוגינוס כו'. קסבר רב דאנדרוגינוס ספק זכר ספק נקבה הוא דלא בריה הוא לא יומת לא בעונן ולא באדם אלא ולא סבר ספיקא הוא וסלא דפסיק רב בפרק הערל (יבמות דף פג.) כו' יוסי בראנדרוגינוס לא כו' יוסי דאמרי' התם דאמר מתכיל בחזה ושוק הזכר ולא הוי אלא כריבי יוסי דבריימא דקאמר התם אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים לידע אם זכר אם נקבה ולא בריה בעלמא הוא אלא כלומר ספק ולא יומת אבל אם הכריעו בו חכמים לידע אם זכר אם נקבה ולא בריה בעלמא הוא אלא כלומר ספק ולא יומת דקאמר כל חלב לרבות כו' ואלי שיעור ופריך מאלמריך קרא לרבוי ספיקא ומצי דסי בריה הוי (ה) הלא בריה הוי בריה ממש ולא ספיקא והקשה רבינו שמואל בתר דהגיה בתוספתא דמס' בכורים [פ"ב] הריבי מיר שהיה אם לא אמר הרי הוא מיר ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא יכלו חכמים להכריע אם איש לא אמר אבל טומטום אינו כן אלא אם ספק אישה מכלל דאנדרוגינוס לאו ספיקא הוא ול"ל דלעולם ספיקא הוא אלא דאין ספיקו כעין ספיקא דטומטום דאנדרוגינוס אין בו הכרעה לידע אם איש או אשה לפי שכולם שוין אבל טומטום יש שהוא זכר ויש שהוא נקבה וספיקא יכול להתברר שאם יקרע יפצא זכר או נקבה ונפקא מינה אם קרש אשה או נתקרש ונקרע ונפקא מינה ג"כ לענין שאר הכיצא בו כדאמר' אנדרוגינוס מרפא את מינו טומטום אינו מרפא לא את מינו ולא את שאינו מינו: שנאמר מזכר ועד נקבה זכר והאי נקבה דאיתא ולא טומטום ואנדרוגינוס. ותיתה כיון דאנדרוגינוס ספיקא הוי איצטריך קרא לטומטום ספיקא דיהבי פריך בפ' אלו טמאין בבכורות נבי אנדרוגינוס ובמ' בתרא דיתמא נבי כרי ובכריתות פרק דם שחיטה ובמ"ק דחולין נבי תחלת הצחיחה שבהן ושבהן בשלמא טומטום איצטריך שיש מהן זכר ויש מהן נקבה ופטרו הכתוב בשורא ספק אפילו אם יקרע אע"ב ויתברר ספיקו לטפרע וכן נבי קנין אחד מן המעיין לחוכה טולן פטורין דטמטום עשירי ספק ולטיל נבי קדמה בתרת לשאר לכן דדריש ליה מקרא בסוף נזיר איצטריך קרא לאוריי לן בספק הנארע

עג א מיי' פ"ב מהל' מחוסרי מק"ק ס"ב: עד ב מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה ס"י סמג לאוין קיא טוי"ד פי' קלד ופי' כמ"ש: עה ג מיי' שם ס"ט סמג שם מוקצה שם ס"ב ו ופי' כמ"ש ס"ט ס"ל דין דסרטיקה לידתה: עו ד מיי' פ"ל מהל' מחוסרי כפרה ס"ו ז: עז ה מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה ס"ו סמג לאוין קיא מוקצה יו"ד סי' קלד סעי' יא: עח ו ז מיי' שם ס"ז: עט ח מיי' שם ס"ט: פ ט מיי' שם ס"ט סמג שם מוקצה שם: פא י כ מיי' פ"ל מהל' ממחוסרי מכפר ומטבל ס"ב ז:

נוסח

תשובות לגאונים ריבי דאי מת שנשרף ונודע קיימא

נוסח

המפלת יד חתוכה (=בורח יד) לאחר לידה - האם נותנים לה ימי טוהר

פירוש רב האי גאון פדחתו. פי' "מצח" בלשון מקרא, "שדרה" בלשון חכמים:

נוסח

הולד יוצר ידו ורגליו

תוספתא דרא"ש

הוי מכלל דבריה דקאמר בריה ממש ולא כמו בריה דר' יוסי. ומיהו בתוספתא דמס' ביכורים משמע דר' יוסי סבר דאנדרוגינוס הוי בריה ממש דקתני ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמה הוא ולא יכלו חכמים לעמוד עליו ולהכריע אם איש או אשה אבל טומטום אינו כן אלא או ספק איש או ספק אשה מכלל דאנדרוגינוס לאו ספיקא הוא ול"ל דלעולם ספיקא הוא אלא דאין ספיקו כעין ספיקא דטומטום דאנדרוגינוס אין בו הכרעה לידע אם איש או אשה אבל טומטום יש שהוא זכר ויש שהוא נקבה וספיקא יכול להתברר שאם יקרע יפצא זכר או נקבה ונפקא מינה אם קרש אשה או נתקרש ונקרע ונפקא מינה ג"כ לענין שאר הכיצא בו כדאמר' אנדרוגינוס מרפא את מינו טומטום אינו מרפא לא את מינו ולא את שאינו מינו: שנאמר מזכר ועד נקבה זכר והאי נקבה דאיתא ולא טומטום ואנדרוגינוס. ותיתה כיון דאנדרוגינוס ספיקא הוי איצטריך קרא לטומטום ספיקא דיהבי פריך בפ' אלו טמאין בבכורות נבי אנדרוגינוס ובמ' בתרא דיתמא נבי כרי ובכריתות פרק דם שחיטה ובמ"ק דחולין נבי תחלת הצחיחה שבהן ושבהן בשלמא טומטום איצטריך שיש מהן זכר ויש מהן נקבה ופטרו הכתוב בשורא ספק אפילו אם יקרע אע"ב ויתברר ספיקו לטפרע וכן נבי קנין אחד מן המעיין לחוכה טולן פטורין דטמטום עשירי ספק ולטיל נבי קדמה בתרת לשאר לכן דדריש ליה מקרא בסוף נזיר איצטריך קרא לאוריי לן בספק הנארע

נוסח

תשב"ל - המפלת לומטום ואנדרוגינוס ויולד, כמה תשב ר' יהודה

"יצא" מה נחשב ליולד • המחותך או מטורם • בלידה רגילה

מת ודאי דינו אבל באנדרוגינוס אין בו שום ספיקא שכולן שוין ונבי שמיא גליא אם זכר אם נקבה וי"ל דהא דמשעיה הכא לאו משום ספיקא דספיקא קמי שמיא ליכא אלא משום דחזי זכר משונה מ נקבה משונה ולדידן הוא דמספקא לן משום דחזי מיעוטי כתיבי זכר ונקבה ואתא חד מיניהו למטמטום לשעמי מטמטום וחד מיניהו למשעמי אנדרוגינוס ולא ידענא אם אנדרוגינוס הוא זכר ומשעמי מזכר ונקבה למשעמי מטמטום או נקבה הוי ומשעמי מנקבה זכר למשעמי מטמטום והא דפריך בפ' אלו טומטין נבי אנדרוגינוס איצטריך קרא למשעמי ספיקא ולא אסרינן דמשעמי משום דחזי זכר משונה י"ל דהתם פריך שפיר משום דמשעמי מחזכר יתירה דכתיב נבי עולה ופריך מני אילימא ת"ק ספיקא הוי איצטריך קרא למשעמי ספיקא ואי מיעמא דמשעמי משום דזכר משונה הוי אלא דמטמטום אינו בע"מ ואם שרטאי אין מכפרין אין דמו ואי בריה משום דאינו לא הוי אלא בהמה א"כ לא שייך בית כפרי אלא ודאי ספיקא הוי וכן מוכח לשון הכריעו אבל בריה דפ' בתרא דיומא הוי בריה משום דקאמר התם כל הלב לרבות כו' ופריך כו' ספיקא הוי איצטריך קרא למשעמי ספיקא. ומשני מסבר דאי תנא כו' בריה בפני עצמו הוא. וכן בפ"ק דחגיגה דקאמר כל זכרך לרצוא מטמטום ואנדרוגינוס ולקמר בשלמא אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא אלא מטמטום ספיקא

על גבי קטבלא. פי' שור שלוק היה בשור דשם של אדם ולוקחו דכי נמי נשרף עליו, לוקחו וחתוך לכריס ניכריס: אמר רב נחמן אמר רב טומטום ואנדרוגינוס כו'. קסבר רב דאנדרוגינוס ספק זכר ספק נקבה הוא דלא בריה הוא לא יומת לא בעונן ולא באדם אלא ולא סבר ספיקא הוא וסלא דפסיק רב בפרק הערל (יבמות דף פג.) כו' יוסי בראנדרוגינוס לא כו' יוסי דאמרי' התם דאמר מתכיל בחזה ושוק הזכר ולא הוי אלא כריבי יוסי דבריימא דקאמר התם אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים לידע אם זכר אם נקבה ולא בריה בעלמא הוא אלא כלומר ספיקא ולא יומת דקאמר כל חלב לרבות כו' ואלי שיעור ופריך מאלמריך קרא לרבוי ספיקא ומצי דסי בריה הוי (ה) הלא בריה הוי בריה ממש ולא ספיקא והקשה רבינו שמואל בתר דהגיה בתוספתא דמס' בכורים [פ"ב] הריבי מיר שהיה אם לא אמר הרי הוא מיר ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא יכלו חכמים להכריע אם אם לא אמר אבל טומטום אינו כן אלא אם ספק אישה מכלל דאנדרוגינוס לאו ספיקא הוא ול"ל דלעולם ספיקא הוא אלא דאין ספיקו כעין ספיקא דטומטום דאנדרוגינוס אין בו הכרעה לידע אם איש או אשה אבל טומטום יש שהוא זכר ויש שהוא נקבה וספיקא יכול להתברר שאם יקרע יפצא זכר או נקבה ונפקא מינה אם קרש אשה או נתקרש ונקרע ונפקא מינה ג"כ לענין שאר הכיצא בו כדאמר' אנדרוגינוס מרפא את מינו טומטום אינו מרפא לא את מינו ולא את שאינו מינו: שנאמר מזכר ועד נקבה זכר והאי נקבה דאיתא ולא טומטום ואנדרוגינוס. ותיתה כיון דאנדרוגינוס ספיקא הוי איצטריך קרא לטומטום ספיקא דיהבי פריך בפ' אלו טמאין בבכורות נבי אנדרוגינוס ובמ' בתרא דיתמא נבי כרי ובכריתות פרק דם שחיטה ובמ"ק דחולין נבי תחלת הצחיחה שבהן ושבהן בשלמא טומטום איצטריך שיש מהן זכר ויש מהן נקבה ופטרו הכתוב בשורא ספק אפילו אם יקרע אע"ב ויתברר ספיקו לטפרע וכן נבי קנין אחד מן המעיין לחוכה טולן פטורין דטמטום עשירי ספק ולטיל נבי קדמה בתרת לשאר לכן דדריש ליה מקרא בסוף נזיר איצטריך קרא לאוריי לן בספק הנארע

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה אמר וכו' דכי בריה מי סטיל כרי מי: (ב) ריש שלמר וכו' זכר סוס וכו' לטמטומי:

[נקמן כפ.]

[נ"ב קמ.]

[כתובות מו:]

נדרים פ. ע"ש [שביל כה: נקמן לא. ע"ש]

תוספי דרא"ש

אנדרוגינוס וזכר מיבעיא איצטריך מ"ר כו' והשי פשטא לא שייך אלא בטומטום ונקט אנדרוגינוס אפי' טומטום: קמ"ל שביתם הוריעו בבת אחת אע"ג דיקר מילתא שמעינן כבר לעיל מסתברתן דסבור דשיבא לעיל שיגיע אחריתא שאם תלד נקבה קדם שקיעת החמה כו' דסבון תחלה נדה מן הראשון התחלה נדה מן האחרון: ראו לובן ואדום כאחת כו' ' וסביראה ליה דסמא זכר ספק נקבה הוי הלכך שרפין עליו את התרומה דסמא נפשך מסא דהאי אכל לא בלובן ולא באדום ותיתה דבש' חזרל משם דחנן דחם ר' יוסי ור"ש דמטמא אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה וקאמר רב ליתא לסתניתין מקמי בריתא דתניא ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמה ולא חכריעו בו חכמים אם זכר אם נקבה ופשיט דאנדרוגינוס ותרבבה ומסתברא מסקנא כו' יוסי דבריתא דחשבא ליה שיקר ל"ל דהא דקאמר ר' יוסי דאנדרוגינוס בריה הוא לא שיהא בריה בפני עצמו לא זכר ולא נקבה דא"כ מאי לא הכריעו בו חכמים אלא דראי פטיקא בעלמא הוא והא דקאמר התם רב אנדרוגינוס חייבין עליו מקילה משני מקמתיה שנאמר ואת זכר לא תשכב משכבי אשה איתו זכר שיש לו שני משכבות הוי אומר זה אנדרוגינוס לא בשביל דחשיב ליה זכר דראי אלא נזירת הכתוב הוא. וכן בפ' אחתו ואת בנו בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אם הוא בהמה. הוא בריה הוי נמי פטיקא מדקאמר בפ' כמרי הדם כו' אין שרחפין אותו בע"מ אין מכפרין את דמו ואי בריה משום דאינו לא הוי אלא בהמה א"כ לא שייך בית כפרי אלא ודאי ספיקא הוי וכן מוכח לשון הכריעו אבל בריה דפ' בתרא דיומא הוי בריה משום דקאמר התם כל הלב לרבות כו' ופריך כו' ספיקא הוי איצטריך קרא למשעמי ספיקא. ומשני מסבר דאי תנא כו' בריה בפני עצמו הוא. ומשני מסבר דאי תנא כו' בריה בפני עצמו הוא אלא מטמטום ספיקא